

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

Bunavestire...

Sărbătoarea Bunevestirii a fost anul acesta, în capela internatului de fete din Arad, o zi de mare binecuvântare și înălțare sufletească. Dumnezeu a binecuvântat-o și cu lumina caldă a soarelui de pe cer și cu fiorul cutremurător pe care l-a trezit în sufletele credincioșilor. Iar oamenii, au binecuvântat-o prin participarea la manifestările tineretului feminin din școlile secundare, în cari s'au pomenit și prăznuit unele dintre frumoasele virtuți, cari au împodobit atât de îmbelsugat întreagă viața Preacuratei Fecioare. Și această participare, puțin prelungită, le-a fost răsplătită, credem, îndeajuns, de puternicile emoții religioase și patriotice, de caldele și gingașele simțiri, pe cari elevele noastre creștine ortodoxe au reușit să le procure tuturor celor ce le-au ascultat cu inima deschisă și înțelegătoare. Fixate, sistematizate și permanentizate aceste manifestări pot ajunge o preafrumoasă tradiție creștină și una dintre cele mai nobile și mai cu folos serbări școlare. Manifestarea a fost hotărâtă și pentru școlile de fete de cercul catihetic al preoților din Arad. În anii trecuți s'a ținut numai cu elevii școalelor secundare. Și după cum spunea un profesor bătrân: atâta gingășie și delicatete, atâtea emoții calde și nobile simțiri, numai în instituțiile de caracter feminin se pot întâlni.

Manifestația religioasă a fost partea II a Sfintei Liturghii, servită de soborul preoților: P. C. părintele revizor-vicar C. Magieru, P. C. păr. consilier C. Turicu, și părinții prof. de religie N. Țandrau, I. Berghian, T. Nădăban și păr. diacon D. Dărau. Din strana arhierescă a împărtășit binecuvântări Preasfinția Sa Episcopul Aradului Dr. A. Magieru. Iar răspunsurile liturgice le-a dat frumos, corect și disciplinat corul elevelor liceului de fete „Elena Ghiba Birta” sub conducerea harnică a Dș. profesoară de muzică Eugenia Papp.

Au fost prezenți: Consilierii eparhiali, profesori de Religie, dș. directoare ale liceului E. Damian și internatului T. Bogdan, corpul didactic al liceului de fete, mame de-ale elevelor și alte credincioase.

Serviciul divin decurge lin și înălțător. Fața elevelor radiază și de bucuria primăverii de-afară, dar mai ales de cea sufletească, pe care-o simțesc și doresc s'o prăznuiască cu toată căldura tinereții lor. Ochii tuturor strălucesc și se opresc asupra preafrumoasei icoane a Maicii Domnului cu pruncul în brațe, așezată pe perețele din față, înconjurată de verdeață, străjuită de lumina plăpândă a candelii din josul ei și adumbrită de fumul tămâiei, care se înalță din cădelnița diaconului. Acești ochi, nevinovați, se fac și mai mari și zimbesc când câteva dintre profesoarele lor intră în capelă cu fetițele și copilașii lor de mână, dând un înțeles și mai omenesc icoanei sfinte din față. Îndată după terminarea Sf. Liturghii, păr-prof. Țandrau deschide ședința festivă a societății religioase „Sfânta Ecaterina” implorând darul și ajutorul lui Dumnezeu — prin binecuvântarea Preasfinției Sale — asupra modestelor silințe și încercări de a pomeni și prăznui în sfânta zi de azi virtuțile Fecioarei Maria.

Preasfinția Sa împărtășește binecuvântarea. Urmează după program: „Vecernie” de Bortneanschi cântată de corul elevelor. Eleva E. Moraru din cl. I b, ingenunchiată în fața icoanei Maicii Domnului, recită duios rugăciunea „Mărire Preacurată” de Al. T. Stamatiad. Apoi eleva L. Păunescu din cl. VII cetește frumos și limpede ca o apă de izvor lucrarea: „Virtutea credinței în viața Fecioarei Maria”. Lectura corectă, cuprinsul bine încheșat și potrivit la vremurile de-acum reușesc să procure o adâncă emoție în toți cei cari au venit ca și dreptul Simion „cu duhul în biserică”. Este înduioșe*

toare „Rugăciunea“ lui Eminescu, rostită în genunchi:

Rugămu-ne îndurărilor
Luceafărului mărilor
Din valul ce ne bântue
Înalță-ne, ne mântue.
Privirea-Ți adorată
Asupra-ne coboară,
O maică Preacurată
Și pururea Fecioară Marie!

Urmează apoi lucrări în legătură cu „virtutea speranței“ și a „iubirii“ cetite de elevele: Colan, Balta, Perța și Drăneau dela liceul de comerț, intercalate de poezii, „Vorbe cu tâlc“, „Dor de Cluj“ și „Scrisoare din spital“, recitate frumos și emoționant de alte eleve. Tot așa de plăcute au fost corurile și cântările.

La sfârșit Preasfinția Sa își arată bucuria pentru cele văzute și auzite. Spune că sărbătoarea Bunavestirii este o piatră de hotar în istoria neamului omenesc. Până la ea a fost lumea Evei, mohorită și întunecată de fărădelegile și păcatele oamenilor și ale popoarelor.

Dela ea începe lumea de lumină, în care a răsarit soarele dreptății. Dreptate multă a adus Mântuitorul și pentru neamul femeesc, ridicându-l și înălțându-l iarăși la starea primară, în care-l crease Dumnezeu dela început în grădina Raiului.

Arhanghelul Gavril se apropie și azi, cu floarea lui de crin în mână, de fiecare fată și femeie creștină, ca să le arate că ceea ce prețuște Dumnezeu mai mult în viața fetelor și a femeilor este curățenia și nevinovăția, și cea trupească și cea sufletească. Această preafrumoasă virtute vor putea-o dobândi toate fetele și femeile creștine, dacă se vor apropia zilnic cu rugăcinile lor de icoana Maicii Domnului și vor sorbi de-acolo cea mai curată și puternică apă vie care le va duce și pe ele — ca pe Samarineanca de odinioară — către izvorul vieții veșnice. Să rugăm deci cu toții pe Maica Domnului să fie ocrotitoarea cea bună a neamului nostru și să fie mai ales pavăza și călăuza cea bună a tuturor fetelor și iemeilor creștine.

Correspondent

Florii

Cu psalmi și cu ramuri norodul se'nchină,
Crestând peste ani, în etern, sărbătoare.
Cetatea e grea de atâta splendoare,
Doar zarea e turbure dup'o colină.

Biruitor urcând spre slavă și soare,
Tot cerul coboară pe fruntea-I senină.
Dar ochii Lui tainice gânduri îmbină,
Și-atâta mărire pare să-L înfioare...

Prin vremuri străbat pe sfintele căi,
Ce-au fost adumbrate de Tine odată
Și haina'mi-aștern înaintea pașilor Tăi.

O, intră pe veci în viața mea toată,
Să nu mi-se stingă iubirea dintăi
Și Vineri să nu fiu cu-aceia din gloată.

Duhovnic

Când pasul meu trudnic se sbate în tină,
Rob clipei ce trece în goană,
Mi-apari senin liman de lumină,
Un chip desprins din icoană.

Când fruntea s'apleacă în jos spre țărână
Și spini mi-s'aștern pe cărare,
Mă tulburi adânc cu a ta bunătate
Și'n sbuciumul tău găsesc împăcare.

Când doruri senine răsar peste crește
Și-aprind un îndemn spre viață,
Sub mâna ta caldă simț cum viază
O nouă Schimbare-la-față.

Cu tine-am trecut prin vifor de patimi
Și prin genuni, de mâini amândoi,
Și apele limpezi ale ochilor mei
Tot tu le vei duce'napoi.

Pr. T. Bodârlău

Manualul de religie

Ziarele din ultimele săptămâni ne-au adus vestea că într'un consiliu de Miniștri s'a pus chestiunea unei radicale reforme a învățământului de toate gradele. Timp de 20 de ani am avut o sumedenie de reforme, care s'au înlocuit unele pe altele în dorința reformatoilor de a da deslegare desăvârșită educației. Toate s'au dovedit a fi incomplete, fiecare fiind o experiență în plus, făcută pe socoteala elevilor și a școalei, și cari au contribuit la haosul și desorientarea ce a domnit în școalele de toate gradele. De astă dată domnul Mareșal Ion Antonescu, Conducătorul Statului, a dat dispoziții ca noua reformă să fie bine studiată, să țină seama de toate realitățile învățământului căci altfel nu va fi promulgată.

Aflându-se în fruntea Ministerului Culturii Naționale un om al școalei, domnul Prof. Ion Petrovici, iar în consiliul pedagogic cei mai buni pedagogi ca domnul G. G. Antonescu, C. Narly etc. avem nădejdea că vom avea o reformă de lungă durată, după cele mai noi principii pedagogice și se va ține seama de experiențele trecutului nostru și a altor țări cu un trecut școlar mai vechiu ca al nostru.

Intre problemele ce vor trebui să fie deslegate odată cu noua reformă, este a manualului școlar, ce se pune sub două aspecte, unul pedagogic și altul financiar. Le vom analiza pe rând.

Am avut până acuma o mulțime de manuale. In fiecare toamnă profesorii erau asaltați de autori și edituri, pentru introducerea în școală a noilor manuale. Mii de manuale de consultare, gratuite bineînțeles, erau trimise, fiecare autor căutând să arate că manualul lui este cel mai bun. In fiecare toamnă, școlile afixau noi liste de manuale, cu noi prețuri, cari îngrozeau și pe elev dar mai ales pe bieții părinți, cari trebuiau să deșerteze punga, pentru a le cumpăra. Programă analitică fiind foarte des schimbată, lecțiile reduse ca număr și conținut, altă serie de manuale. Autorii ne mai având timpul necesar să revizuiască materialul, apucau foarfeca. Editorii la rândul-le le tipăreau cu sute de greșeli, în condiții cât se poate de rele și de multe ori în Octombrie-Noemvrie, determinând prin această stagnarea învățământului, fiindcă elevii nu aveau după ce învăța.

Toate aceste neajunsuri din lipsa unui principiu conducător la întocmirea manualului. Unii erau de părere că manualul nu are mare valoare pedagogică și că profesorul este manualul prin explicarea lecției și datoria elevului de a lua notițe. In cazul acesta manualul era plin de povești cu cunoștințe foarte reduse fiindcă așa era concepția autorului. Alții din contră puneau totul pe seama manualului care uneori era un rezumat al unui curs de Universitate, cu multe date pretențioase. *Toate aceste din cauză că de cele mai multe ori autorii nu au predat nici odată pentru a vedea realitatea și din ea să scoată principiile pedagogice pentru formarea manualului.* Teoria pedagogică este frumoasă și folositoare unui educator, dar se câștigă mult mai ușor decât practica, unde ți-se pun în față cazuri a căror deslegare nu o află în nici un tratat de pedagogie.

Manualul este absolut necesar pentru elev. Profesorul explică lecția în o oră sau două săptămânal și în restul timpului nu mai are posibilitatea să fie alături de elev. Manualul este într'una cu el. Cu cât va fi mai bine întocmit, cu multe fotografii, cu lecțiile bine aranjate și tratate în ordine logică, și la fiecare cu lectură adecvată subiectului tratat, cu atât va fi mai iubit de elev. Dacă explicațiile dela școală completează manualul cât mai bine, atunci succesul este desăvârșit.

Prin urmare nici manualul — și cu atât mai puțin programa analitică însăși — să nu mai fie făcute de persoane cari n'au predat nici o lecție în școală. Căci altfel vom cădea în aceleași greșeli ca și în trecut, cu lecții multe și fără legătură între ele, cu manuale și mai multe tipărite nu din grija pentru elevi ci cu totul din alte motive. Și cu aceasta ne apropiem de al doilea aspect al problemei, cel financiar.

Intre multele manuale ce le-am avut, sunt unele și bune, dar toate la un loc aveau cusurul că erau prea scumpe. Prea mult s'a urmărit câștigul. An de an se schimbau manualele pentru a-se realiza câștiguri cât mai mari. Se inversau anumite lecții, se schimbau câteva propoziții sau se lăsau unele afară și manualul trebuia schimbat, bineînțeles cu diferența de preț. Nu se mai putea învăța după manuale vechi cum a fost obiceiul, și părinții pe drept cuvânt aveau dreptul să fie indignați. Pofa de câștig n'are ce căuta școală.

Neamul nostru se îndreaptă spre altă viață și alt ideal național. Alte vremi vor fi după războiul în care suntem încleștați. Trebuie să fim pregătiți a le face față. Cei bătrâni cu greu se vor mai putea schimba spre a face față noilor îndatoriri. Cei de pe băncile școlii vor trebui și vor avea posibilitatea să îmbogățească moștenirea primită dela înaintași. Dacă la vremi noi trebuiesc oameni noi, Biserica și Școala sunt datoare să ni-i dea. Reforma învățământului vrem să fie radicală. Să fie tot așa de radicală și în suflete. Folosind toate mijloacele pe care pedagogia le pune la îndemâna educatorilor, Biserica și Școala mână în mână vor putea să creeze omul nou al vremurilor noi.

Pr. T. Nădăban
profesor

Cuminecătura

Așa de chinuitul cu sufletul, Tolstoi, scrie în cărțile sale, că atunci când i s'a spus, copil mic, că trebuie să creadă în prezența reală a lui Iisus sub chipul pâinei și a vinului din Sfânta Împărtășanie, parcă i-ar fi înfipt cineva un cuțit în inimă. Se îndoia. Deși putea să-și aline turburarea sufletească chiar și numai cu temeieri de-ale minții. Dacă pătrunzi și pricepi așa de puțin din starea normală a lucrurilor, de ce să te miri oare când înțelegi așa de puțin din starea lor supranaturală?

Pâinea și vinul prefăcut în hrană duhovnicească, nu-i decât o mai deplină creare și o mai bună întocmire a materiei, a trupescului. O ediție, cum am spune, de materie într'adevăr izbutită. Așa cum o vrea Dumnezeu și cum are să fie într'o bună zi; fiindcă după cum Dumnezeu prin întruparea sa a completat omul, va implini până cândva toată făptura care îl caută și după el oștează. Misterul nu-i decât deplinătatea, desăvârșirea realului; pășire, fără care totul cade înapoi în „netocmit”, în „gol” și în „intunec”.

Dar și fără de acestea, mulți văd în pâinea și vinul cu iz de cer, și bine văd, faptul celei mai adânci iubiri. „Veniți la mine toți cei osteniți și

împovărați și eu vă voi odihni pe voi". Sfântul ucenic Ioan reazimându-și capul pe pieptul lui Iisus la Cina cea de Taină ne-a simbolizat și schițat calea acestei iubiri.

Și izvor de putere poate fi Sfânta Impărtașanie. Un fel de miruire sufletească. Sigil de foc, care nimerind sufletul, nu se poate să nu lase acolo însemnele cerului.

Dealtfel, lucrul pe care-l săvârșește creștinul cu prilejul cuminecării, nu știu care orânduire omească nu-l face într-o formă bine înțeles departe de aceea în care o face creștinul. Congresele periodice, sfătuirile de tot felul, întrunirile profesionale bine pregătite și bine reușite, dela care se'ntoarce fiecare participant mai chemat la ordine, mai avântat și înnoit, sunt tot atâtea și atâtea miruiri, euharisticizări pământești, îmbrățișări și sărutări cu izvorul și originalul chemării lor.

În spre primăvară, plugarul, ca să prindă iarăși gust de ogorul din frământătura căria îi vin atâtea nădejdi pământești, intră din când în când în șopronul cu unelte de le privește, se atinge de ele și poate le grăește. Ostașului, ca să devină erou îi trebuie îmbărbătarea dela inimă a șefului și sărutul duios al celor dragi de acasă. Legendarul Anteu ca să prindă puteri în lupta cu vrăjmașul se atinge de pământ.

Creștinul, spre a fășni din el scânteia mântuirii, de ce amnar s'ar lăsa oare atins decât de acela al tainei lăsate de Hristos cu prilejul unei înfrățiri în jurul unei mese cu pâine și vin.

Pe cine altul decât pe Iisus să-l sărute creștinul, spre a se putea întoarce la ostășia lui oțelit, cu socoteala făcută și hotărât.

Dar nu ca Iuda. Acesta, în urma unui sărutat dat pe cea mai curată față, s'a ales cu nor de întristare, cu desnădejde multă și cu priviri și cap plecat în jos.

Creștinul care iese și merge acasă din această grădină a măslinilor, biserica, să aibă fața luminată, privirea îndreptată în sus, iar în suflet ceva nou, sprijinitor și liniștitor.

P.

Despre ce să predicăm ?

La Vecernia din Vinerea Patimilor, să vorbim despre rănilile și cuvintele Domnului.

Cinci răni și șapte cuvinte, în trei ore de răstignire.

Câtă durere, câtă îndelungă-răbdare și dumnezeiască iubire!...

Fiecare creștin a văzut în icoane cele cinci răni, semnele piroanelor și a sulitei din palmele, picioarele și coasta Mântuitorului.

— Ce sunt rănilile acestea în palmele Lui? — se întreabă profetul, — și tot el răspunde:

Sunt rănilile prin care noi ne-am vindecat și ne-am mântuit de păcat, căci prin ele s'a scurs sângele Mielului, sângele jertfei de împăcare cu Dumnezeu.

— „Disprețuit era și cel din urmă dintre oameni; om al suferinței și deprins cu durerea... Dar el a luat asupra lui bolile noastre și cu durerea noastre s'a împovărat... El a fost străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănilile lui noi toți ne-am vindecat. Toți umblam rătăciți ca niște oi, fiecare pe calea lui, și Domnul l-a încărcat pe el cu fărădelegile noastre ale tuturor. Chinuit a fost și supus, și nu și-a deschis gura sa; ca o oaie spre junghiere s'a adus și ca un miel fără de glas, înaintea celui ce-l tinde, așa nu și-a deschis gura sa. Cu judecată nedreaptă a fost osândit și neamul lui cine-l va spune?" (Isaia 53).

O mamă văduvă avea un copil neascultător. Pentru faptele lui rele a fost osândit la temniță grea, care putea fi preschimbată în bani. Din temniță, fiul trimite vorbă mamei să facă ce poate, ca să-i plătească pedeapsa și să-l scoată de acolo. Ce nu face o mamă pentru fiul ei!... Zi și noapte muncește până ce își vede, liber, copilul. Intors acasă, fiul se aruncă să sărute mâna mamei, dar vede că palmele ei sunt pline de răni. O întreabă:

— De ce palmele tale, mamă, sunt pline de răni și de sânge?...

— Am muncit pentru tine, fiul meu, ca să te văd scăpat de osândă și liber...

Îată, acesta este chipul jertfei pe care Mântuitorul Hristos l-a adus pentru mântuirea oamenilor. Ne-a aflat datori și El a plătit datoria păcatelor noastre. Ne-a aflat sub osânda morții și El s'a jertfit pentru noi în locul nostru. El a surpat zidul care ne despărțea de Dumnezeu (Efes. 2, 14) și ne-a deschis raiul fericirii pierdute.

Mama s'a jertfit din iubire, pentru copil; Hristos s'a jertfit din dragoste pentru mântuirea și fericirea oamenilor. „Că Dumnezeu așa a iubit lumea, încât a dat pe Fiul său Unul-născut, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică" (In 3, 16). „In aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre" (I In 4, 10).

*

Și n'a fost destul că s'a răstignit, dar ne-a vorbit, ca nimeni altul, și de pe cruce.

Toate cuvintele Domnului sunt scumpe și formeză pentru noi un tezaur și Testament, lăsat în căldură de iubire sfântă și în fulgere de putere dumnezeiască. Dar cele de pe cruce sunt cu atât mai prețioase, cu cât au fost rostite în

ceasurile răstignirii, când trupul Său atârna în cuie și sufera durerile cele mai grozave.

1. „*Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac*“ (Lc. 23, 34), este cel dintâi cuvânt rostit pe cruce: o rugăciune de iertare pentru cei ce-L răstigneau și-L batjocoreau. În ea se cuprinde evanghelia iertării și a iubirii fără de margini. Este aci un exemplu unic de iertare, care întărește cuvintele: „Iubiți pe vrăjmașii vostri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și vă rugați pentru cei ce vă prigonesc“ (Mt. 5, 44).

2. „*Femeie iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului (Ioan): Iată mama ta*“ (In 19, 26—7). Câtă duioșie și câtă dragoste!... Ucenicii fug și Mama stă lângă crucea Fiului, cu inima străpunsă de sabia durerii (Lc. 2, 35). Mântuitorul lăsând-o în grija ucenicului celui mai iubit, Ioan, iarăși ne dă o pildă învățătoare: cum să cinștim și să ne îngrijim părinții, că „dacă cineva nu poartă grijă de ai săi și mai ales de cei ai casei, s'a lepădat de credință și este mai rău decât un necredincios“ (I Tim. 5, 8).

3. „*Amin grăesc ție, astăzi vei fi cu mine în raiu*“ (Lc. 23, 43). Pocăința e lucru mare, uneori greu, dar totdeauna mântuitor. Tâlharul s'a pocăit în aceașul din urmă a vieții; și-a mărturisit păcatul și s'a rugat cu umilința vinovatului; „*Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni în împărăția ta*“ (Lc. 23, 42). El e cel dintâi om ce intră din nou în raiu, mântuit și deslegat de însuși Mântuitorul. Doamne, pomeneste-ne și pe noi întru împărăția ta!...

4. „*Mie sete*“ (In 12, 28). E îngrozitoare durerea trupului când strigă cineva: mor de sete! — dar când Acela e răstignit, și când în loc de apă e adăpat cu fiere?...

5. „*Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m'ai părăsit?*“ (Mt. 27, 46; Mc. 15, 43). Acum se adeverește cât e trupul de neputincios (Mt. 26, 41). Atârnat în cuie și singur... Toți s'au lepădat de El... „*Dar nu sunt singur, căci Tatăl meu cu mine este*“ (In 16, 32). — În durere omul e singur. Nu mai are decât pe Dumnezeu.

6. „*Săvârșitu-s'a*“ (In 19, 30). Ce? — Mântuirea! S'a îndeplinit scopul pentru care a venit în lume și „*voia Tatălui*“ (In 5, 30); s'a încheiat pacea cu Dumnezeu (Rom. 5, 1).

7. „*Părinte în mâinile tale îmi dau duhul meu*“ (Lc. 23, 46). Mântuitorul nostru ne-a învățat să trăim frumos și să murim creștinește. Ultimul Lui cuvânt este rugăciunea către Dumnezeu, pentru soarta sufletului. Binecuvântată viață și fericită moartecând ști și ești convins că îți dai sufletul în mâinile lui Dumnezeu!...

Cu gândul la cuvintele Domnului rostite pe cruce și cu simțirea la rănile Lui, să îngenunchem și să ne rugăm cu evlavie:

„*Mântuire ai lucrat în mijlocul pământului, Hristoase Dumnezeule; pe cruce ai întins preacuratele tale mâini, adunând toate neamurile cele ce strigă: Doamne, mărire ție*“.

*

La Prohodul Domnului să vorbim despre cultul morților.

Mari, sunt și minunate, zilele din săptămâna patimilor, dar nu pentru că ar fi mai lungi decât alte zile, ci pentru marea însemnătate ce o au întâmplările lor în planul mântuirii.

Luni, Iisus face profețiile despre soarta Ierusalimului și a poporului Iudeu, vestește patimile și semnele despre venirea a doua și despre sfârșitul lumii (Mt. 24—25);

Marti s'a întâmplat războiul Domnului Iisus Hristos cu cărturarii iudovilor, conflictele cu fariseii și saducheii, încheiate cu acele aspre și neîndurate muștrări, prin care El osândește veninul învățăturii și fățarnicia purtării lor (Mt. 21, 18—23, 39);

Miercuri Iudeii țin sfat împotriva Mântuitorului și Iuda îl vinde pentru 30 arginți;

Joi se întâmplă spălarea picioarelor, se sărbează Cina cea de Taină, se face rugăciunea în Getsimani și, deodată cu prinderea, încep patimile;

Vineri sunt patimile Domnului, răstignirea, răscumpărarea și moartea pe cruce.

În slujba din sfânta și marea Sâmbătă prănuim *îngroparea* Domnului, pogorirea în iad și *omorirea lui cu strălucirea Dumnezeirii*.

Deodată cu prohodul Domnului începe în creștinătate *cultul morților*; încep rugăciunile, cântările sfinte și slujbele de înmormântare după legea cea nouă.

Toate religiile au cultul morților. Nimeni nu poate crede că viața sfârșește prin moarte. Cele mai mari monumente din vechime sunt piramidele, mausoleurile și sanctuarele închinat morților nemuritori.

Pentru creștini moartea este *despărțirea* sufletului de trup. Mormântul este cuibul de *odihnă* al trupului, locul de întoarcere în țărâna din care am fost făcuți. Cimitirul este „*cetatea morților*“ (necropol), grădină în care cei adormiți se odihnesc în pace și așteaptă chemarea la viață și la judecată.

Pentru creștini viața e muritoare și moartea nemuritoare; pentru creștini *viața e Hristos și moartea câștig* (Fil. 1, 21); pentru creștini viața dincolo de mormânt este tot așa de sigură, cum este de sigură după răstignire *îngroparea și după îngropare învierea* Domnului.

Scoala cel mare al vieții creștine este fericirea nemuritoare în comunitate de iubire sfântă cu Dumnezeu.

— „Nimeni dintre noi nu trăește pentru sine și nimeni nu moare pentru sine. Că de trăim pentru Domnul trăim și de murim pentru Domnul murim. Deci fie că trăim, fie că murim, *ai Domnului suntem*. Căci *pentru aceasta a murit și a înviat Hristos, ca să domnească și peste cei vii și peste cei morți*“ (Rom. 14, 7—9).

Împărăția Domnului Hristos, Biserica este *una*; ea cuprinde și viii și morții, așa dupăcum și jertfa de pe cruce s'a adus și pentru vii și pentru morți (I Tim. 2, 6; I In 2, 2).

Din credința creștină despre moartea, îngroparea și învierea Domnului, despre moartea și învierea trupurilor, despre viața și nemurirea sufletelor, despre împărăția Bisericii care cuprinde și viii și morții, într'o singură familie în care stăpânește iubirea și harul lui Dumnezeu, avem temeiul *cultul morților*. El constă din *slujbele* făcute pentru înmormântarea lor, din *pomenirile și milosteniile* pentru iertarea lor și din *îngrijirea* pentru mormintele lor.

Biserica a rânduit slujbe deosebite pentru înmormântarea copiilor, a mirenilor, a preoților și a călugărilor. Ele cuprind o comoară de înțelepciune și o neîntrecută bogăție de frumusețe. „Tot ce a frământat gândirea omenească în fața morții, tot ce a simțit inima îndurerată în fața despărțirii de cei iubiți și tot ce nădejdea creștină poate dori celor plecați din lumea acesta, este cuprins în cântările și cetirile dela *Prohod*“ (P. S. S. Episcopul Andrei Magieru).

Tot Biserica a rânduit zile de rugăciuni și slujbe pentru pomenirea morților. Așa sunt *parastasele* (panahidele și pausele) la 3, 9 și 40 zile, la 6 luni, un an și chiar până la 7 ani după moarte, pomenirile la sf. Liturghie, *sărindarele* (pomeniri la 40 Liturghii), Sâmbetele morților (Sâmbăta lăsatului de carne, apoi II, III și IV din postul Paștelor și Sâmbăta Rusaliilor). Mai sunt rânduite *Paștele morților* (Paștele la morminte) *milosteniile* (faptele îndurării trupești), *pomenile* făcute săracilor în locul și pentru amintirea și iertarea morților.

Sunt apoi de însemnat și de ținut minte ceremoniile care însoțesc moartea și îngroparea omului. Spălarea și îmbrăcarea mortului în haine curate înseamnă nestrăicăciunea în care se îmbracă trupurile după învierea cea de obște, sărutarea crucii la prohod înseamnă sărutarea de rămas bun adresat mortului (obiceiul de a săruta morții nu e creștinesc), luminile care se aprind la înmormântare și la parastase înseamnă credința vie,

biruința și viața nemuritoare; crucea care se duce în fața procesiunii și se așează la capul mortului este semnul mântuirii creștine, praporii sunt steagurile biruitoare ale credinței creștine în viață și dincolo de moarte, col va înseamnă trupul care moare și învie, ca și grăuntele de grâu care putrezește și încolțește; zahărul sau mierea cu care se amestecă coliva înseamnă fericirea nemuritoare, candela ce se așează și arde la mormânt este semnul jertfei și al dragostei pentru cel adormit...

Este de sine înțeles că *luxul* la înmormântări, ca orice lux, nu este creștin. Coroanele de flori, sicriile scumpe, criptele de marmoră și alte monumente funerare scumpe, nu sunt de recomandat pentru că nu ajută *nimic* mortului. Ele se pot răscumpăra prin fundațiuni, prin dăruiți la diferitele societăți și fonduri de binefacere, prin milostenii și pomeni, etc. Sfinții Părinți ne îndeamnă cu fapta și cu vorba la simplitate și seriozitate evanghelică.

Dar înlăturarea luxului dela înmormântări și morminte nu înseamnă că nu avem datoria să îngrijim mormintele morților. Cimitirul este un *loc sfințit*, ca și locul bisericii. La început bisericile se făceau numai în cimitire (cum se fac și acum pe unele sate). A nu-l îngrași și a nu împodobi mormintele cu flori înseamnă a rupe legătura dragostei cu morții, înseamnă nepăsare, nesimțire și lipsă de respect față de cultul morților și față de Biserică.

Mormintele trebuie să fie parcurile, grădinile cele mai frumoase, în care să ne reculegem, să ne odihnim și să ne lăsăm pătrunși de marile puteri și taine ale vieții și ale morții nemuritoare.

Mormântul credinciosului este lumină, e cuiș de înviere și izvor de nemurire.

„... în mormântul meu

„ *E totul cald, că e lumină!*“ (G. Coșbuc).

Noi creștinii avem viu cultul morților și dragostea de mormintele lor, așa după cum avem în dragoste prohodul Domnului.

Tânguirile, rugăciunile și lacrimile Maicii Domnului se amestecă cu ale noastre pentru morții nostri iubiți.

— „Pe cel viu ce doarme, toți cu mir să-L ungem cu mironosițele.“

„*Toți cei credincioși, îi cinștim cu laudă, Hristoase, răstignirea și 'ngroparea și patima, că ne-ai liberat de moarte veșnică*“.

„*Tu ești Dumnezeu carele te-ai pogorât în iad și ai deslegat durerile celor ferecați, însuși și sufletele robilor tăi le odihnește*“.

Cărți

D. Theodosiu: Calendar Almanah Școlar, 1941-1942, ed. Socec, București pag 260, lei 60.

Calendarul Almanah școlar pe anul 1941-42, întocmit de Prof. D. Theodosiu, e o adevărată călăuză a elevului de școală primară, ca și pentru cel secundar. Cuprinde o mulțime de informațiuni variate, teme din diferite domenii școlare, concursuri destinate elevilor primari și secundari, toate alcătuite metodic, intuitiv și plăcut. Ilustrația e bogată, având reproduse multe tablouri minunate de ale marilor maeștri români. Sentințe, sfaturi și probleme educative folositoare. Semnalăm câteva: Banca și elevul, Vitaminele, rolul lor în viața copiilor, cuprinzând un tablou al tuturor alimentelor cu vitaminele ce le conțin, Sistemul metric, Breviar matematic, Rolul glandelor endocrine în creșterea fizică și sufletească, cu ilustrații demonstrative, Originea și evoluția scrisului, Date importante în civilizația omenirii (date cronologice), Războiul nostru sfânt, etc. Acest Almanah e primul în felul acesta în România. Dl. Prof. D. Theodosiu a reușit să pună în mâna tineretului un adevărat ghid școlar, plăcut, creativ și util.

Apariția lui va trebui continuată în mod regulat, anual, pentruca să devină o tradiție școlară românească.

Alexandru Constant: Odesa, ed. II-a București, 1941, pag. 156, lei 70.

Dl. Alexandru Constant în scurtă vreme a tipărit ediția a II-a a cărții intitulată „Odesa”, dedicată celor căzuți în lupta contra comunismului. D-Sa arată într'o limbă frumoasă luptele de totdeauna ale Românilor pentru Cruce și Hristos. Exemplifică, amintind pe Mircea cel Bătrân peste Dunăre în luptă cu Turcii, Ștefan cel Mare în Crimeea, imperialismul lui Mihai Viteazul, toate virtuțile trecutului nostru renasc în ostașii nostri de azi cari luptă în Răsărit pentru triumful definitiv al ideii creștine, nu numai în Europa, ci în lumea întreagă. D. Constant arată că în trecutul nostru noi cu Rușii am avut numai dezamăgiri și umilințe, fiindcă Rușii au căutat în toate timpurile să ne subjuge. Imperialismul rusesc de totdeauna a fost același, sub masca ideilor pravoslavnice se ascundea același gând hain de cucerire a pământului moldovenesc. Exemple ne-numărate avem, începând cu Ecaterina II-a și până la Stalin. Bolșevismul, nu-i altceva, decât vechiul imperialism rusesc, sub o altă formă și cu alte mijloace, ucigătoare de suflet omenesc.

Dl Constant arată rolul României în puterile Axei, alături de Germania și Italia (pp. 121-135).

În ultimul capitol „N'am tradat Istoria”, expune în cuvinte pline de optimism eroismul românesc în lumina feptelor de arme ale vitejilor nostri soldați, cari au înscris pagini nemuritoare în istoria națională. Odesa e descrisă în lumina istoriei, dela începutul existenței, dezvoltarea ei sub Ruși, până la descătușarea ei din ghiarele apocalipticului dușman al lui Hristos, a bolșevismului. Dl Constant, termină lucrarea, spunând următoarele: „Dacă prin războiul actual revărsarea rusească este întoarsă definitiv înapoi spre Asia, România va fi printre primele țări cari vor respira liber. Numai atunci neamul nostru își va putea întoarce liniștit fața spre Europa, numai atunci toate virtuțile latente, întreg potențialul prețios, ascuns în acest popor, cu trecut și origini atât de îndepărtate și nobile, se va realiza în creații de valoare universală.

Odesa reprezintă pentru români Plevna veacului al XX-lea, Plevna independenței spirituale, Plevna eliberării spiritului românesc prin asigurarea liniștii materiale.

Pentru ce luptăm peste Nistru? Pentru a ne desăvârși într'o Europă independentă și spiritualizată”.

Cartea d-lui Constant, scrisă cu mult elan, îmbogățește seria acelor cărți frumoase, cari au de scop trezirea și afirmarea conștiinței naționale, preamărirea eroilor români, și renașterea spiritualității românești, de aceea e bine să fie citite de cât mai mulți români. Prof. C. Rudneanu

Informațiuni

■ **Despărțământul Arad al Asociației Clerului „A. Șaguna”** și-a ținut adunarea generală, în zilele de 25-26 Martie a. c. în conformitate cu regulamentul Asociației și după programul publicat din vreme în organul nostru eparhial. În după amiaza primei zile a adunării au avut loc misiunile interne împreunate cu mărturisirea tuturor preoților, a profesorilor-preoți, a funcționarilor bisericești și a absolvenților de Teologie, aparținători acestui despărțământ. În ziua II-a, în cadrul Sf. Liturghii slujită în biserica catedrală, a urmat împărțășirea tuturor participanților. La priceasnă a predicat „Despre Sf. Euharistie” preotul Petru Bogdan. S'a slujit apoi „Chemarea Duhului Sfânt”, după care a avut loc, în sala de ședințe a consiliului parohial adunarea generală propriu zisă.

Deschiderea adunării o face, printr'o frumoasă cuvântare, Părintele I. Ardelean, președintele despărțământului Arad, de față fiind și I. P. C. Părinte Icon. Stavr. Dr. Gh. Ciuhandu, președintele Asociației, precum și I. P. C. Părinte Icon. Stavr. Mihai Păcățianu, cons. ref. eparhial în retragere.

„În mijlocul frământărilor și neajunsurilor sufletești și trupești ale acestor zile mari — spune între altele președintele — Neamul nostru cu arma în mână își croiește drumuri noi, stropite cu sângele fiilor noștri și deschide rând pe rând paginile de glorie ale istoriei sale“.

„Oricât de mari ar fi însă neajunsurile și oricât de grele ar fi sacrificiile cari ni se cer, avem o comoară sădită în sufletul nostru românesc, pe care am păstrat-o veacuri lungi de-a rândul: *credința și nădejdea în Dumnezeu*. Puterea lui Dumnezeu a intervenit în chip minunat în cursul veacurilor pentru ajutorarea popoarelor. Avem toată nădejdea că această putere dumnezeiască va ajuta și de astădată Neamul nostru în lupta sfântă pentru biruința Crucii“...

„Lumea de azi așteaptă dela Biserică să rezolve în sens creștin toate problemele sociale, economice și culturale; așteaptă ca Biserica să ia parte activă la zidirea unei lumi noi ale cărei contururi se descifrează chiar de pe acum pe orizonturi — lume nouă în care Biserica lui Iisus Hristos își va continua misiunea sa divină de a răspândi Evanghelia“.

„Inarmându-ne cu ajutorul ceresc, vom porni la lupta sfântă la care ne chiamă porunca vremurilor, pentru fericirea Neamului și pentru întărirea Bisericii Mântuitorului nostru Iisus Hristos“.

Urmează apoi mai multe comunicări cu privire la activitatea cercurilor religioase, după cari Părintele I. Buțiu citește o binevenită disertație despre „Mărturisirea Ortodoxă alui Petru Movilă și Sinodul dela Iași“, dela ținerea căruia se împlinesc 300 de ani.

La propuneri se hotărăște că din fondurile despărțământului și în înțelegere cu Secția Arad a Asociației să se trimită la Dubăsari în Transnistria un număr însemnat de manuale de religie și cărți de rugăciuni, ca răspuns la solicitarea venită din partea Părintelui L. Gazea, fost membru al despărțământului. Se iau apoi hotărâri cu privire la rolul preotului în educația extrașcolară, etc. după cari președintele declară adunarea închisă. **D. T.**

■ **Misiune religioasă în Secaș.** Intr'o atmosferă de înălțare sufletească au avut loc în parohia Secaș protopopiatul Gurahonț o misiune religioasă în zilele de 21 și 22 Martie a. c. ce a decurs astfel:

Sâmbătă după masă la oarele 3 s'a săvârșit Vecernia de către un sobor de preoți. A predicat Pr. Virgil Bulz, misionar tractual, despre mărturisire. S'au spovedit un număr însemnat de credincioși. La Miezonoptică a predicat Pr. Dr. Popa Bontăști despre judecata și viața veșnică.

Duminecă la Sf. Liturghie a predicat Pr. Andrei Mitroi — Mustești despre Sf. Cuminecătură apoi s'au cuminecat credincioșii spovediți.

După Sfânta Liturghie s'a săvârșit Taina Sfântă a Maslului. A predicat Pr. Dr. R. Popa despre însemnătatea Tainei.

După masă s'a săvârșit Vecernia după care Pr. Petre Bâru — Saturău a ținut conferința

„Despre adevărata biserică a lui Hristos“. Încheierea misiunii a fost făcută de către Pr. Virgil Bulz.

La toate Sf. slujbe au participat credincioși în număr foarte mare în special la Sf. Liturghie, pregătiți de Pr. Maximilian Miclean. **Rp.**

■ **Conferința preoțimei din Gurahonț.** În spirit de adevărată colegialitate preoțimea tractului Gurahonț s'a întrunit Vineri în 20 Martie a. c. la reședința tractuală pentru a delibera asupra problemelor de ordin spiritual și pastoral ce interesează tagma preoțească și biserica.

După Sf. slujbă și împărțășirea preoțimei cu Sf. Taine, are loc conferința în sala fostei școli confessionale.

Păr. Protopop Constantin Lazar prin îndemnuri și cuvinte potrivite deschide ședința. Urmează dările de seamă despre activitatea cercurilor religioase și a despărțământului precum și raportul casarului.

Se procedează la restaurarea comitetului de conducere a despărțământului Gurahonț pe un nou ciclu de 3 ani, astfel: P. C. Păr. Protopop Constantin Lazar președinte, Pr. Dr. R. Popa v. președinte și notar, Pr. Virgil Bulz casar.

Pr. Alexandru Florea, Pavel Hârduț, Ioan Popoviciu și Ioan Iancu membri în comitet.

Se fac diferite comunicări de ordin pastoral. În fine preoțimea se transformă în colegiu preoțesc cerând insistent scutirea preoțimei de prestație bucurându-se de acest drept și scutire în toate timpurile și vremile. **Rp.**

Nr. 1563/1942.

Comunicat

În conformitate cu instrucțiunile și circularele noastre anterioare dispunem:

a) Oficiile noastre parohiale și protopopești au să încheie conturile de gestiune (socoțile) ale parohiilor și protopopiatelor — pe anul financiar 1941/42 — la data de 31 Martie a. c.;

b) Pertractarea gestiunilor prin corporațiunile parohiale și protopopești, precum și înaintarea lor la oficiul protopopesesc, se va face *necondiționat* în intervalul *dela 1-16 Aprilie 1942*;

c) Oficiile protopopești, ca organe de control, *sunt obligate* să examineze amănunțit conturile atât din punct de vedere al fondului cât și al formei, *până la data de 15 Mai 1942*, când vor fi transpuse, pe lângă raport, spre aprobare, Consiliului Eparhial;

d) Propunerile de aprobare a contului de gestiune și darea descărcării pentru gestionari, oficiile protopopești o vor face *exclusiv* pentru conturile găsite *în perfectă ordine*.

Arad, la 23 Martie 1942.

Consiliul Eparhial.